

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za građansko procesno pravo

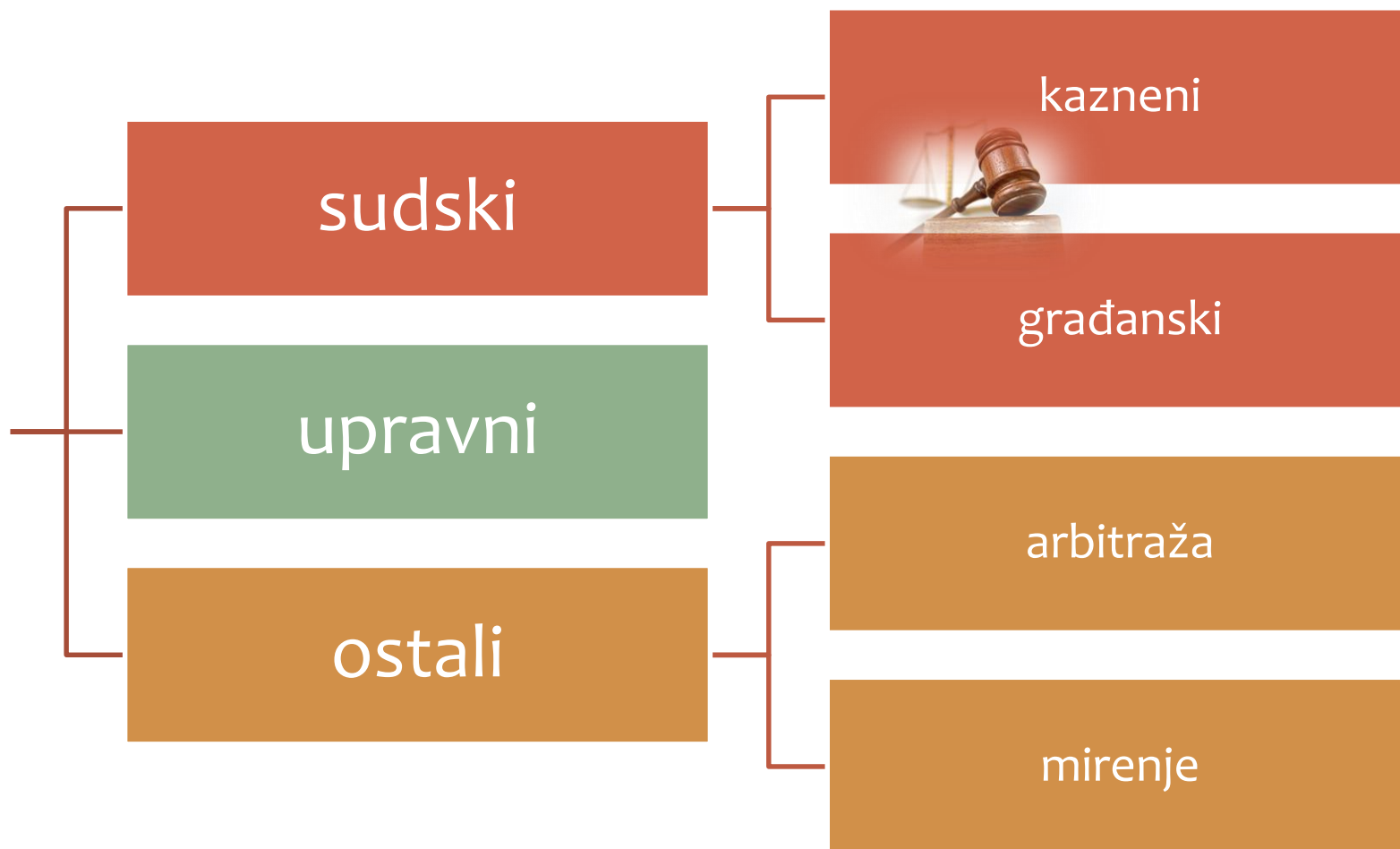

Osnove građanskoga procesnog prava za studente socijalnog rada

doc. dr. sc. Marko Bratković

Zagreb, 20. siječnja 2022.

Vrste postupaka

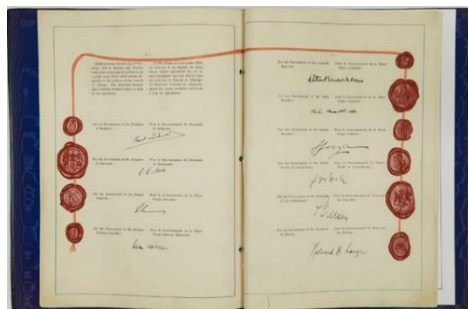
Građanski sudski postupci

Pravo na pravično suđenje

Svatko ima pravo da o njegovim **građanskim pravima i obvezama** i optužbi za kazneno djelo odluči nepristran i nezavisan **sud u javnom i pravičnom postupku** i u razumnom roku.

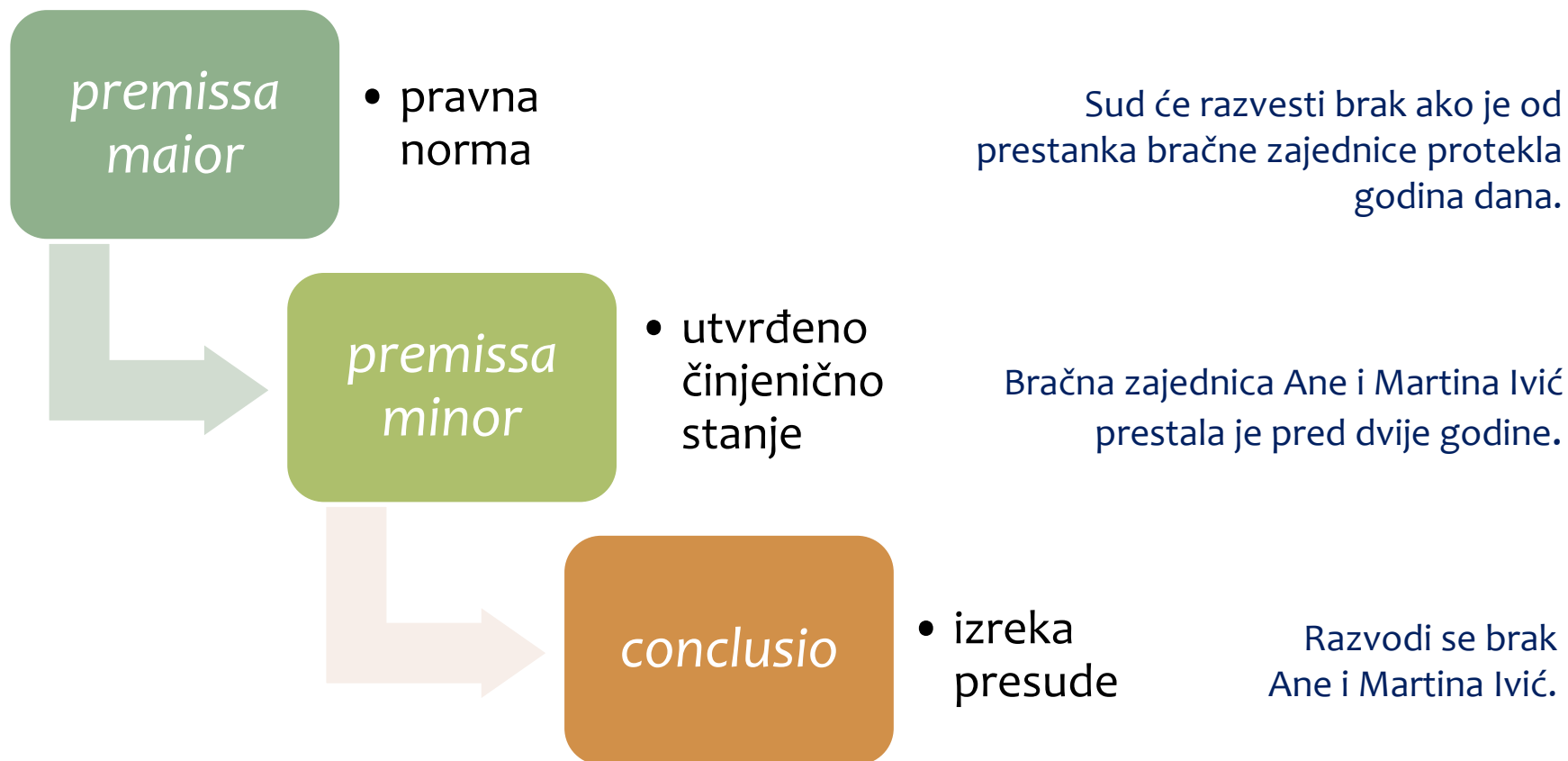
(čl. 6., st. 1. *Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*)

Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

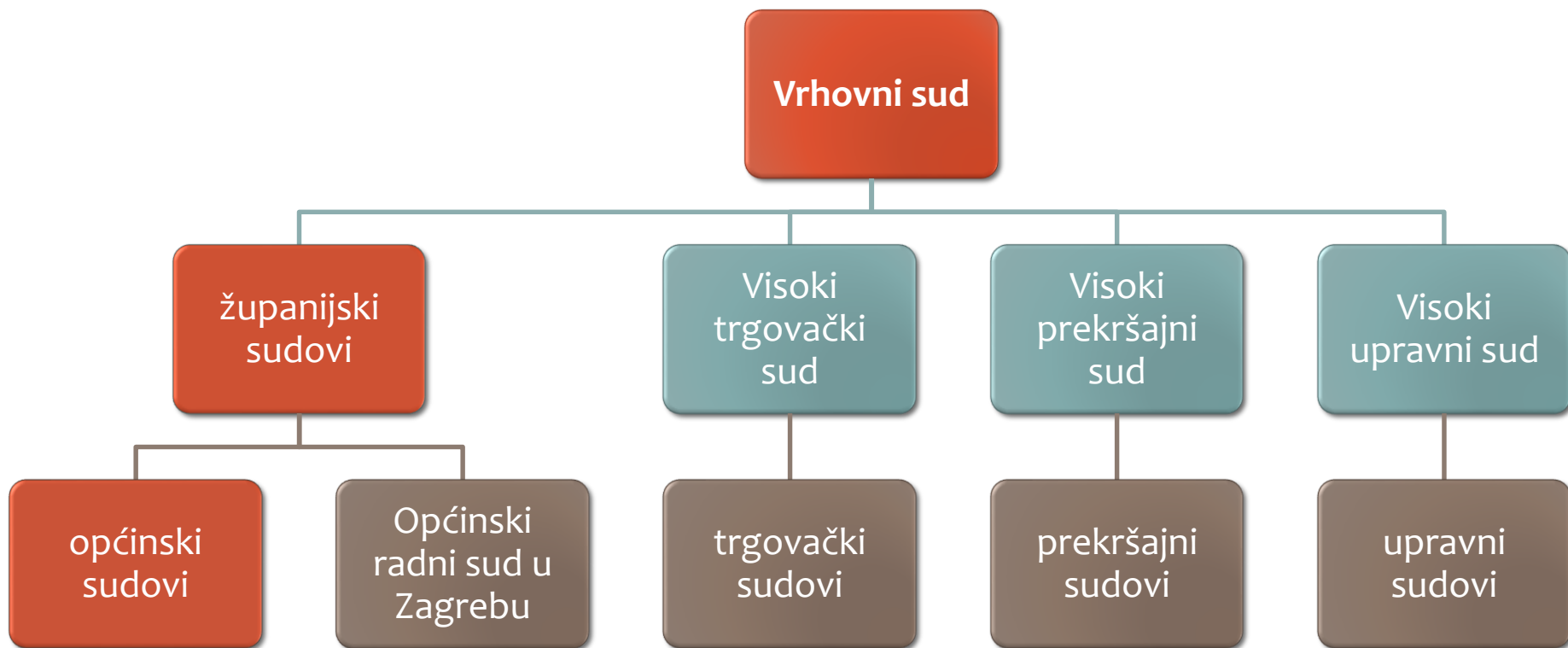
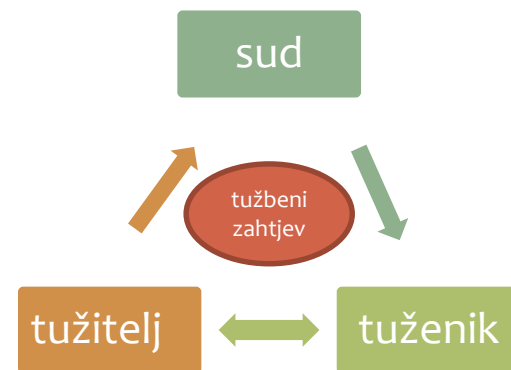
(čl. 29., st. 1. *Ustava RH*)

Pravni silogizam

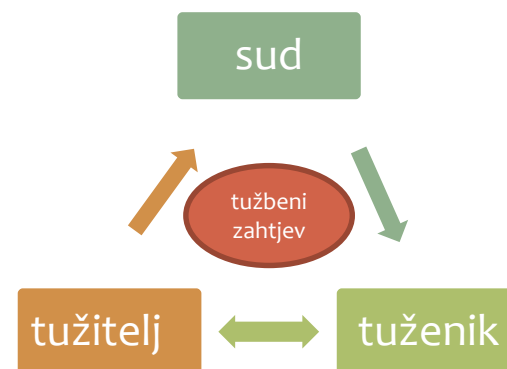
Sud u parničnom postupku

Organizacijska struktura hrvatskih sudova

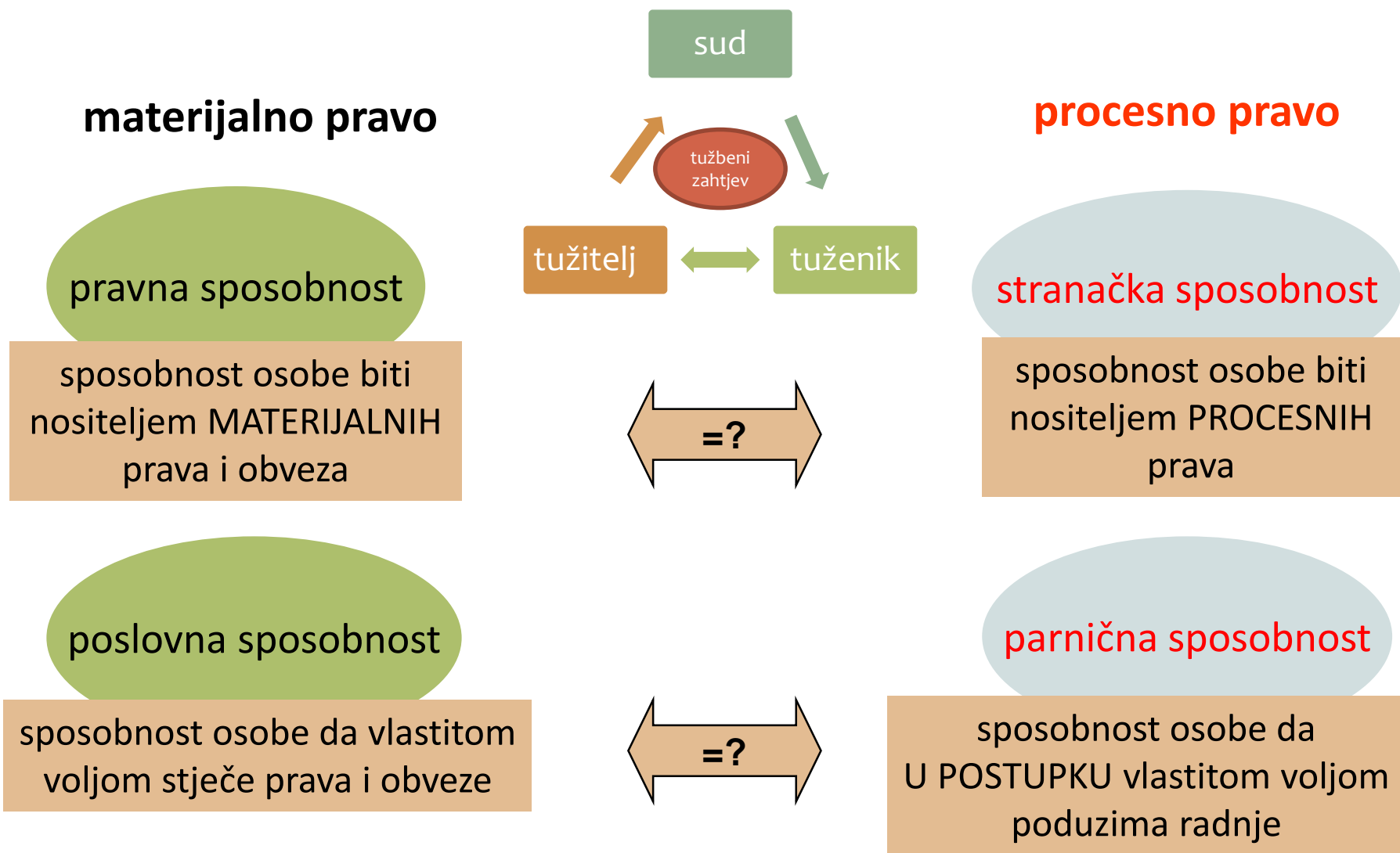

Pravna zaštita u parničnom postupku

- **tužbeni zahtjev** (*petitum*)
  - zahtjev tužitelja za pružanjem pravne zaštite određenog sadržaja
- povod tužbenom zahtjevu
  - **tvrdnja tužitelja** da su njegova prava u odnosu na tuženika ugrožena ili povrijeđena
- predmet spora, **meritum**
  - (ne)osnovanost tužbenog zahtjeva
- priroda pravne zaštite
  - **kondemnatorni** zahtjevi: činjenje, trpljenje, propuštanje
  - **konstitutivni** zahtjevi: uspostava ili promjena pravnog odnosa
  - **deklaratorni** zahtjevi: utvrđivanje postojanja prava ili pravnog odnosa

Tužitelj i tuženik u parničnom postupku

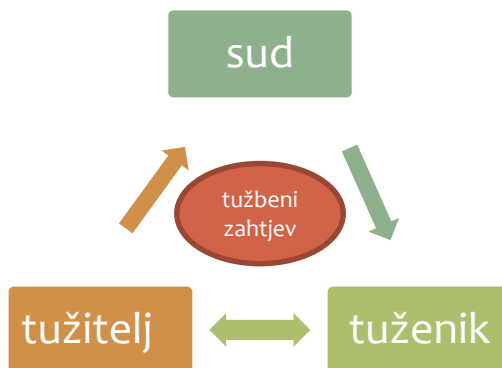
Stranačka sposobnost

materijalno pravo

pravna sposobnost

sposobnost osobe biti
nositeljem MATERIJALNIH
prava i obveza

fizičke i pravne osobe

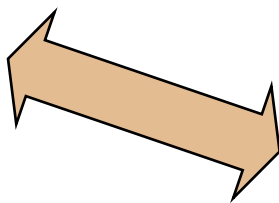
procesno pravo

stranačka sposobnost

sposobnost osobe biti
nositeljem PROCESNIH
prava

ius standi in iudicio

imaju je **sve fizičke i pravne osobe**, a **iznimno** se može priznati i oblicima organiziranja koji nemaju pravnu osobnost

Parnična sposobnost

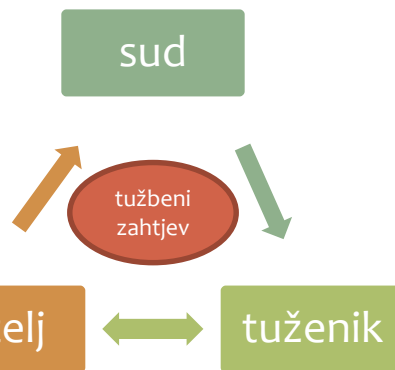
materijalno pravo

poslovna sposobnost

sposobnost osobe da vlastitom voljom stječe prava i obveze

razlika poslovne i parnične sposobnosti:

- **nema mogućnosti poduzimanja “šepavih procesnih radnji”** (radnji koje naknadno odobri zakonski zastupnik)

procesno pravo

parnična sposobnost

sposobnost osobe da U POSTUPKU vlastitom voljom poduzima radnje

imaju je

sve **fizičke punoljetne poslovno sposobne** osobe i **sve pravne** osobe

Zakonski zastupnici

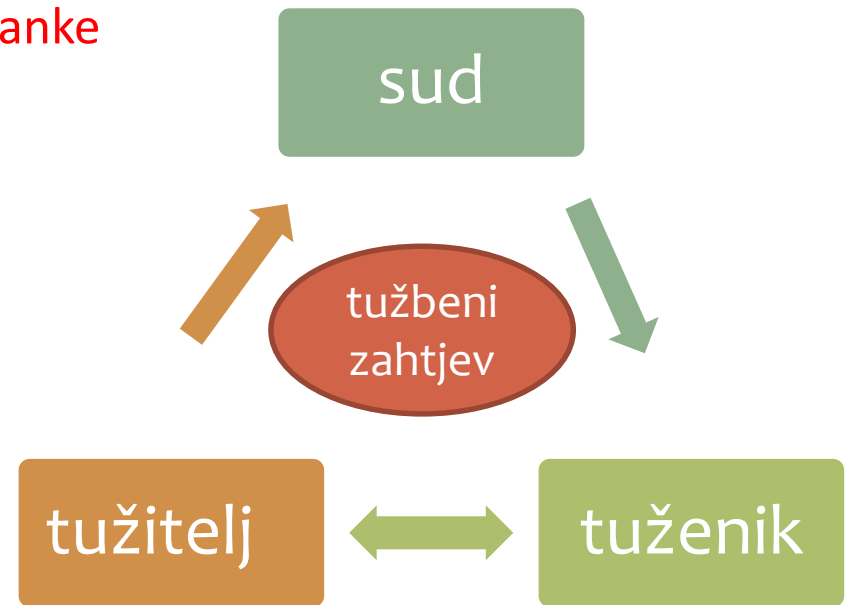
- imaju ih **samo parnično nesposobne stranke**
- roditelji i skrbnici

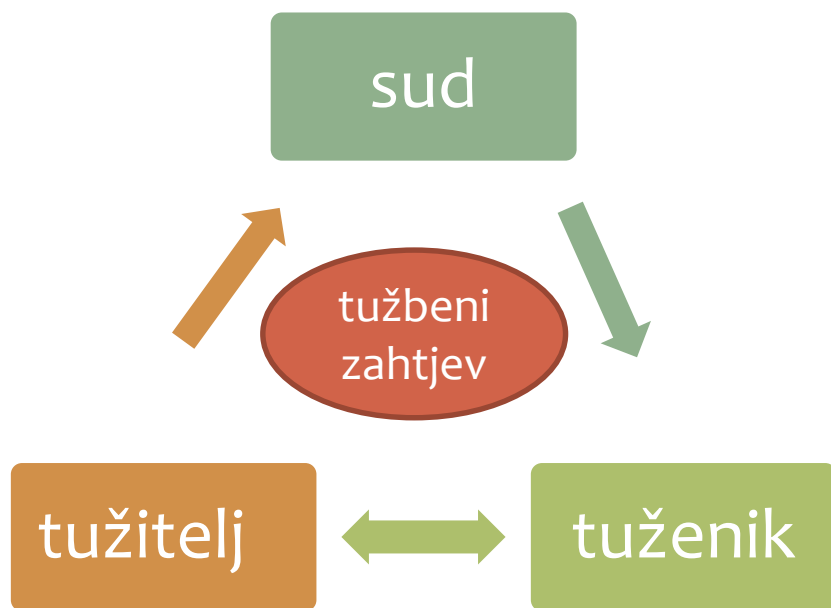
Zastupnici na temelju zakona ili statuta

- imaju ih **pravne osobe**
- uprava trgovačkog društva;
direktori; ravnatelji

Punomoćnici u parničnom postupku

- profesionalni zastupnici – **odvjetnici**
- **krvni srodnici** stranaka u pravoj liniji, brat, sestra i bračni drug
- **zaposlenici**

Pravni lijekovi u parničnom postupku

žalba

- **redovan** pravni lijek (**protiv nepravomoćnih** sudskih odluka)
- rok: u pravilu **15 dana** od dostave odluke
- razlozi: **pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje**
pogrešna primjena materijalnog prava
bitne povrede odredaba parničnog postupka
- o žalbi odlučuje viši sud, u građanskim stvarima u pravilu **županijski (u obiteljskim stvarima samo Županijski sud u Zagrebu, Splitu i Puli)**
- žalbeni sud ovlašten je potvrditi prvostupanjsku odluku, preinačiti je ili ukinuti

revizija

- **izvanredan** pravni lijek (**protiv pravomoćnih** drugostupanjskih sudskih odluka)
- rok: **30 dana** od dostave drugostupanjske odluke
- osnovni tip revizije: revizija po dopuštenju Vrhovnog suda radi osiguranja jedinstvenosti u primjeni prava; iznimno dopuštena *ex lege* u nekim sporovima (npr. u maternitetskim i paternitetskim sporovima)
- o reviziji odlučuje **Vrhovni sud**

ponavljanje postupka

- **izvanredan** pravni lijek (**protiv pravomoćnih** sudskih odluka)
- rok: u pravilu **30 dana od saznanja** za određene okolnosti (subjektivan rok) i **5 godina od pravomoćnosti** (objektivan rok)
- razlozi: npr. teške povrede odredaba parničnog postupka, kazneno djelo sudca, nove činjenice i novi dokazi za koje je stranka naknadno saznala
- o ponavljanju postupka odlučuje sud koji je proveo postupak ponavljanje kojega se predlaže

Obiteljski parnični postupci

bračni sporovi

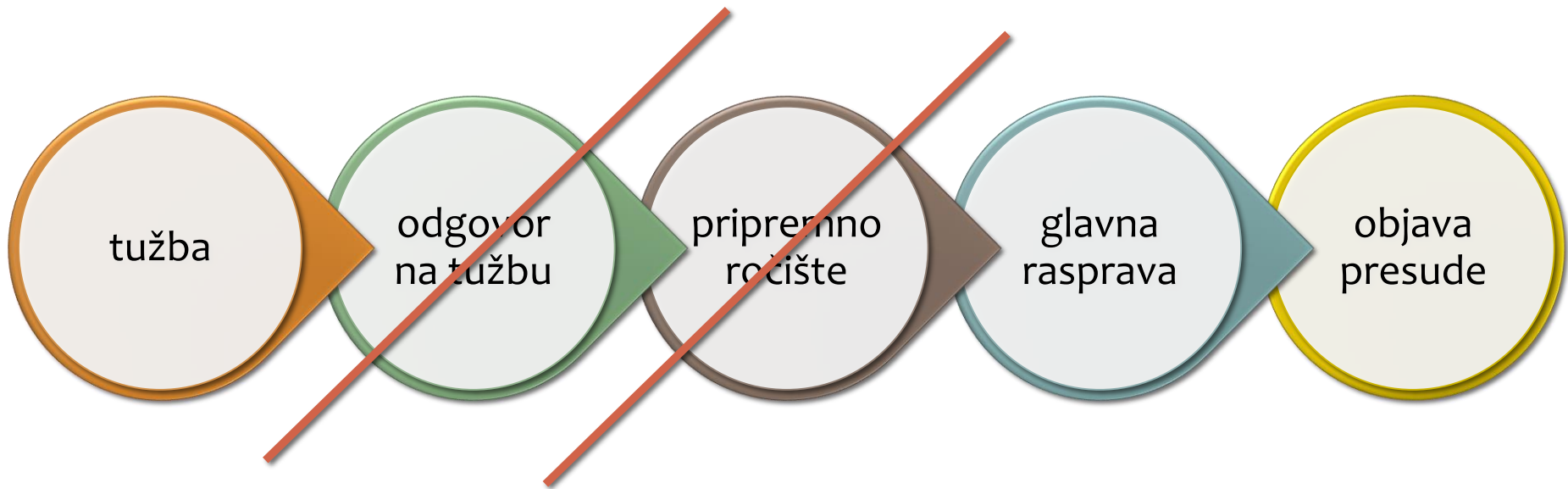
parnični postupci radi utvrđivanja **postoji li brak ili ne postoji**, radi **poništa**ja ili **razvoda** braka

maternitetski i paternitetski sporovi

sporovi o roditeljskoj skrbi

sporovi o (zakonskom) uzdržavanju

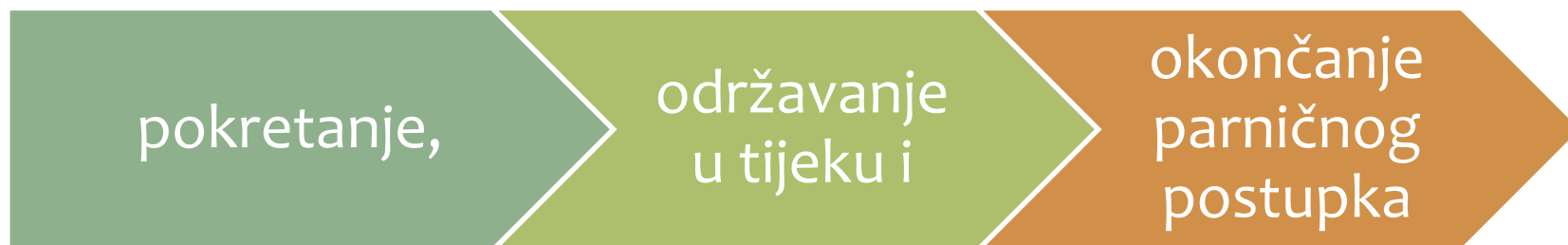
Tijek parničnog postupka

U postupcima u bračnim sporovima, u paternitetskim i maternitetskim sporovima i u sporovima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima djeteta s roditeljem **ne primjenjuju se odredbe ZPP-a koje se odnose na odgovor na tužbu i pripremno ročište.**

Načela dispozicije i oficijelnosti

- određuju tko ima inicijativu za

· *nemo iudex sine actore*

· *nemo iudex ultra et extra petita partium*

Ograničenja dispozicija stranaka u obiteljskim stvarima

Stranke se **ne mogu** odreći svojega zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke niti se nagoditi.

Sud **ne može** donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja, presudu zbog ogluhe ni presudu zbog izostanka.

u bračnim sporovima, u paternitetskim i maternitetskim sporovima

u sporovima o roditeljskoj skrbi i osobnim odnosima

Stranke se **mogu** odreći svojeg zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke te sklopiti sudsku nagodbu.

Sud **može** donijeti presudu na temelju priznanja te presudu na temelju odricanja.

u sporovima o uzdržavanju djeteta

Ista ograničenja vrijede i u **nekim izvanparničnim postupcima** (lišenje poslovne sposobnosti; mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta).

Odlučivanje suda po službenoj dužnosti

Sud će odlučiti **po službenoj dužnosti**

s kojim će roditeljem dijete stanovati,
o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa djeteta s roditeljem
te **uzdržavanju djeteta**

odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi
te **u drugim slučajevima razdvojenog života roditelja ili**
odlukom o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva

kada je **donošenje te odluke, s obzirom na ishod parnice i okolnosti**
slučaja, moguće i potrebno.

Raspravno i istražno načelo

- određuju tko ima inicijativu za

prikupljanje procesnog materijala

= sve ono što je sudu potrebno za meritorno suđenje

činjenice, dokazi, pravna pravila, pravila iskustva

U statusnim stvarima, stvarima u kojima se odlučuje o **roditeljskoj skrbi**, osobnim odnosima i u stvarima uzdržavanja djeteta **sud je ovlašten utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele, a može odlučiti da se dokazuju i činjenice koje su stranke priznale u postupku.**

Ista ograničenja vrijede **i u nekim izvanparničnim postupcima** (mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta).

Načelo javnosti

javnost je isključena *ex lege* u postupku u kojem se odlučuje

- o **statusnim stvarima** (bračne stvari, paternitetski i maternitetski sporovi, stvari lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti),
- stvarima o **roditeljskoj skrbi**, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te
- **uzdržavanju djeteta**

javnost se može isključiti **odlukom suda** u mjeri u kojoj je to bezuvjetno potrebno

- radi interesa morala
- radi javnog reda ili državne sigurnosti
- radi čuvanja vojne, službene ili poslovne tajne
- radi zaštite privatnosti (privatnog života stranaka)
- radi održanja reda u sudnici

Načelo socijalnosti

Sud je dužan tijekom postupka osobito paziti da se zaštite **prava i interesi djece, osoba s invaliditetom**, odnosno osoba koje se iz drugih razloga nisu sposobne same brinuti o sebi i o svojim pravima i interesima.

Ako sud tijekom postupka posumnja da stranka nije sposobna sama se brinuti o svojim pravima i interesima i da bi je zbog toga trebalo lišiti poslovne sposobnosti i imenovati joj **skrbnika**, izvijestit će o tome centar za socijalnu skrb radi pokretanja postupka.

Načelo žurnosti

Postupci u kojima se odlučuje **o osobnim pravima** djeteta su žurni.

U takvom postupku **prvo ročište** mora održati **u roku od 15 dana od dana pokretanja postupka**, osim ako ObZ-om nije drukčije određeno.

Ako se odluka u takvom postupku donosi **bez održavanja ročišta**, ona se mora donijeti otvoreno **u roku od 15 dana od dana pokretanja postupka**, osim ako ObZ-om nije drukčije određeno.

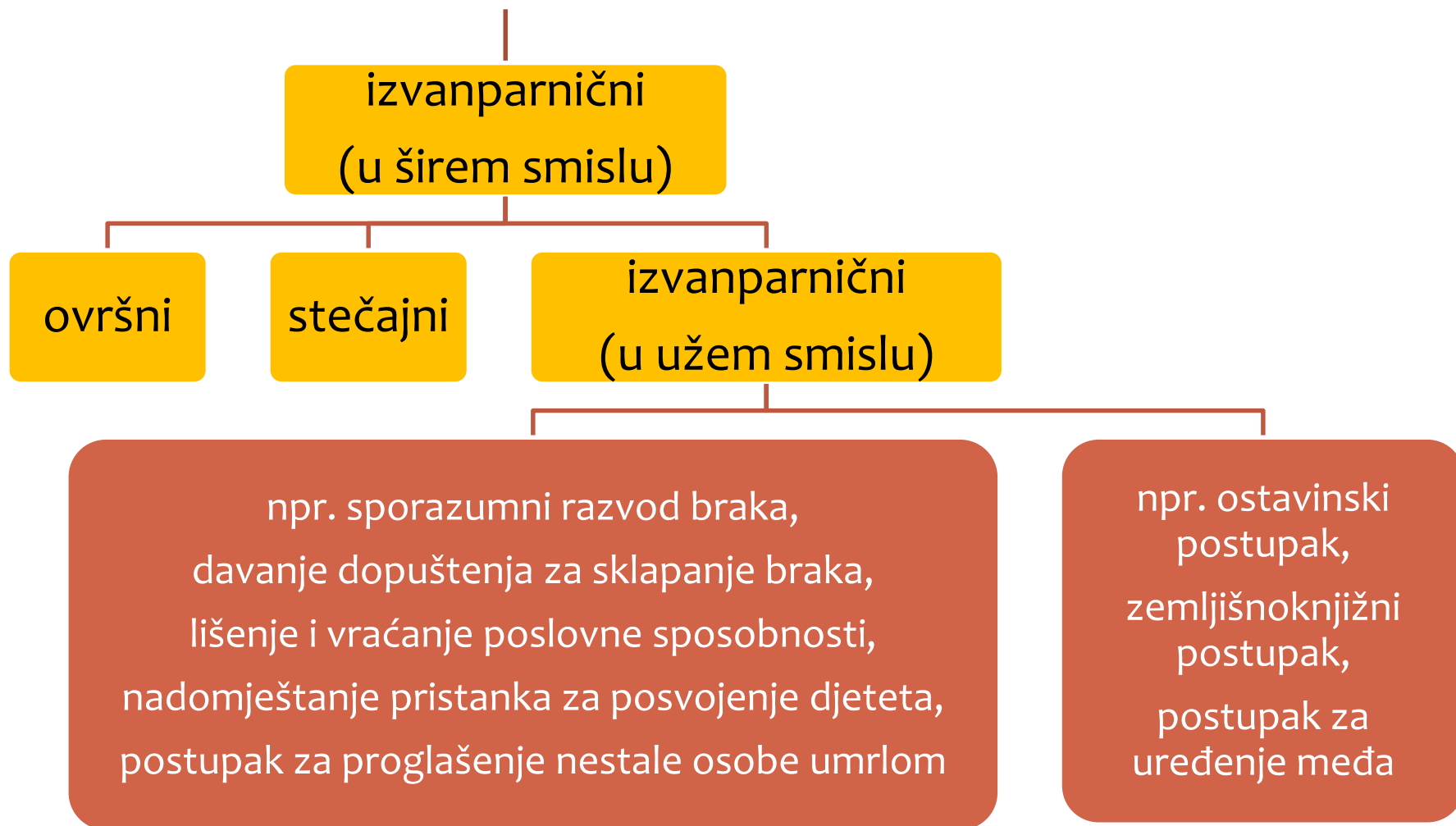
Izvanredni pravni lijekovi u obiteljskim stvarima

U **bračnim sporovima** nisu dopušteni **izvanredni pravni lijekovi** ni druga pravna sredstva.

U **maternitetskim i paternitetskim sporovima** **revizija** je **ex lege dopuštena**.

Izvanparnični postupak

Procesne uloge **centra za socijalnu skrb**

1. stranka u postupku

- centar za socijalnu skrb ovlašten je **iznositi činjenice** koje druge stranke nisu navele, **predlagati dokaze** i podnositi **pravne lijekove**.

2. zastupnik djeteta

3. pomoćno tijelo suda

Centar za socijalnu skrb kao **stranka u postupku**

u parničnim postupcima

- 1. radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka i radi poništaja braka
- 2. radi utvrđivanja majčinstva, odnosno očinstva (ako je pokrenuo te postupke)

u izvanparničnim postupcima

- 3. radi davanja dopuštenja za sklapanje braka
- 4. radi mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi zbog stvarnih razloga
- 5. radi povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi nad djetetom zbog smrti roditelja koji je samostalno ostvarivao roditeljsku skrb
- 6. radi ograničenja ili zabrane ostvarivanja osobnih odnosa djeteta s roditeljem, kao i o nadzoru nad njihovim ostvarivanjem
- 7. radi određivanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta
- 8. radi donošenja rješenja koje zamjenjuje pristanak roditelja za posvojenje
- 9. radi lišenja i vraćanja poslovne sposobnosti

u ovršnom postupku

- 10. radi predaje djeteta

Centar za socijalnu skrb kao **zastupnik djeteta**

kad **u ime i za račun djeteta** pokrene postupak radi **utvrđivanja očinstva**

kad **u ime i za račun djeteta** pokrene postupak radi **uzdržavanja djeteta**

Centar za socijalnu skrb kao **pomoćno tijelo suda**

1. kad **po nalogu suda** dostavlja **nalaz i mišljenje**

2. kad **po nalogu suda** utvrđuje i dostavlja **podatke o obiteljskim, imovinskim i socijalnim prilikama stranaka**

3. kad pomaže sudu u postupcima određivanja privremenih mjera i ovrhe radi predaje djeteta i ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

Anonimizacija objavljenih odluka

U **statusnim stvarima**, stvarima u kojima se odlučuje **o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta** te u stvarima uzdržavanja djeteta **na e-oglasnoj ploči suda** objavljivat će se odluka s **prikrivenim osobnim podacima**.

Troškovi postupka

U **statusnim stvarima**, stvarima u kojima se odlučuje **o roditeljskoj skrbi, osobnim odnosima i mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta** te u stvarima uzdržavanja djeteta **sud će o troškovima postupka odlučiti slobodno**, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka.

Ovrha

radi predaje djeteta

Prisilno oduzimanje i predaju djeteta obavljaju **u suradnji sud i centar za socijalnu skrb** na način da zaštite dijete u najvećoj mogućoj mjeri, **uz pomoć policije**, odnosno policijskog službenika za mladež.

radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom

radi uzdržavanja

Ovrha radi ostvarenja tražbine uzdržavanja **za dijete** provest će se **na plaći i drugim stalnim novčanim primanjima te na novčanim sredstvima po računu** prije ovrhe radi naplate svih drugih tražbina neovisno o vremenu njihova nastanka.

Privremene mjere

- mogu se odrediti **prije pokretanja sudskih postupaka** u kojima se odlučuje o pravu koje se privremenom mjerom osigurava, kao **i za njegova trajanja**

o tome s kojim će roditeljem, odnosno drugom osobom **dijete stanovati** i o ostvarivanju **osobnih odnosa s djetetom**

radi uzdržavanja

sud *ex officio* ili na prijedlog (i centra za socijalnu skrb)

Privremena mjera radi uzdržavanja može se odrediti ako predlagatelj osiguranja **učini vjerojatnim postojanje obveze uzdržavanja**, te da bez donošenja te mjere postoji **opasnost za njegove osobne ili druge važne interese**, ili opasnost da će bez te mjere osiguranja protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati ostvarivanje uzdržavanja.

